

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

TÜBA- PESTİSİTLERİN GIDA GÜVENLİĞİ VE HALK SAĞLIĞINA ETKİLERİ SEMPOZYUMU

3–4 Nisan 2026 - Mersin Üniversitesi

SONUÇ BİLDİRGESİ

3–4 Nisan 2026 tarihlerinde Mersin Üniversitesi ev sahipliğinde Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından düzenlenen “Pestisitlerin Gıda Güvenliği ve Halk Sağlığına Etkileri Sempozyumu”, pestisit kullanımının tarımsal üretimdeki rolü ile gıda güvenliği, halk sağlığı ve çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini çok disiplinli bir yaklaşımla değerlendirmiştir.

Sempozyumda sunulan bilimsel veriler, pestisitlerin modern tarımda verim kayıplarını önlemek ve artan nüfusun gıda ihtiyacını karşılamak açısından önemli bir araç olduğunu; ancak yanlış, bilinçsiz ve yoğun kullanımının ciddi sağlık, çevre ve ekonomik riskler doğurduğunu açıkça ortaya koymuştur. Tarımsal üretimde zararlılar nedeniyle oluşan kayıpların yüksekliği pestisit kullanımını gerekli kılmakla birlikte, mevcut uygulamalarda kullanılan pestisitlerin sınırlı bir kısmının hedef organizmaya ulaşması, geri kalan kısmın çevreye yayılması önemli bir verimsizlik ve risk alanı oluşturmaktadır

Gıdalarda pestisit kalıntılarının yaygın olduğu, bazı ürünlerde yasal limitlerin aşılabildiği ve bu durumun hem halk sağlığı hem de uluslararası ticarete önemli sonuçlar doğurduğu belirtilmiştir. Türkiye’de pestisit kullanımının son yıllarda artış gösterdiği ve Avrupa Birliği’ne yapılan ihracatta kalıntı kaynaklı alınan bildirimlerin miktarı dikkate alındığında oransal olarak düşük olsa da ülkemiz açısından ekonomik kayba ve itibar zedelenmesine yol açtığı vurgulanmıştır

Pestisit maruziyetinin sağlık üzerindeki etkilerinin çok boyutlu olduğu; akut etkilerin yanı sıra uzun vadede endokrin bozukluklar, nörodejeneratif hastalıklar, üreme problemleri ve kanser riski ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Bu etkilerin özellikle çocuklar, gebeler ve yaşlılar gibi hassas gruplarda daha belirgin olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte pestisitlerin çevrede kalıcılığı, toprak–su–hava sistemleri arasında taşınımı ve besin zincirinde birikimi sonucunda ekosistem dengesi ve biyolojik çeşitlilik üzerinde önemli olumsuz etkiler oluşturduğu belirtilmiştir. Ayrıca pestisitlerin çevrede kalıcılığı, toprak, su ve hava ortamları arasında taşınması ve besin zincirinde birikmesi sonucunda biyoçeşitlilik kaybına ve ekosistem dengesinin bozulmasına yol açtığı ifade edilmiştir.

Sempozyumda Türkiye’de pestisitlere ilişkin mevzuat altyapısının güçlü olduğu, ancak denetim, izleme ve izlenebilirlik sistemlerinin daha etkin uygulanmasına ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmiştir. Bu amaçla Bakanlıkça geliştirilen B-Reçete sisteminin katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte pestisit sorununun yalnızca teknik bir konu olmadığı; aynı zamanda toplumsal algı, risk iletişimi ve davranış değişikliği ile doğrudan ilişkili olduğu

vurgulanmıştır. Bu nedenle sağlık okuryazarlığının artırılması ve toplumun doğru bilgilendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bilimsel değerlendirmeler doğrultusunda, pestisit kullanımının tamamen ortadan kaldırılmasının mevcut koşullarda mümkün olmadığı; ancak risklerin azaltılmasının bilim temelli, entegre ve sürdürülebilir yaklaşımlarla sağlanabileceği sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda, tarladan sofraya bütüncül risk yönetiminin uygulanması, pestisit kullanımında doğru doz ve zamanlamanın sağlanması, hasat aralığı kurallarına uyulması ve izlenebilirlik sistemlerinin güçlendirilmesi öncelikli gereklilikler olarak belirlenmiştir. Entegre Zararlı Yönetimi (IPM) yaklaşımının yaygınlaştırılması, biyolojik ve kültürel mücadele yöntemlerinin desteklenmesi ve kimyasal kullanımın azaltılması temel stratejik hedefler arasında yer almaktadır. Ayrıca yeni nesil teknolojilerin (biyopestisitler, yapay zekâ, sensörler ve dronlar) pestisit kullanımını optimize ederek hem verimliliği artırma hem de kalıntı risklerini azaltma potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca oklu kalıntı analizlerinin geliştirilmesi, ulusal biyomonitöring programlarının oluşturulması ve Tek Sağlık yaklaşımı çerçevesinde insan, hayvan ve evre sağlığının birlikte ele alınması önerilmektedir.

Sonuç olarak, sempozyumda “gıda güvenliğinin doğrudan halk sağlığı olduğu” gerçeği bir kez daha teyit edilmiştir. Türkiye'nin bu alanda bilim temelli politikalar geliştirmesi, Ar-Ge yatırımlarını artırması ve çok disiplinli iř birliklerini güçlendirmesi ile bölgesel ve küresel ölçekte örnek bir ülke haline gelmesi mümkündür. Bu sempozyumun, bilimsel farkındalığın artırılmasına ve daha güvenli bir gıda üretim sisteminin oluşturulmasına katkı sağlaması temennisiyle, emeği geçen tüm paydaşlara teşekkür ederiz.